

ביקורת מעקב – רשות החברות

1. כללי

בהתאם לתכנית העבודה של יחידת הביקורת במשרד האוצר ובהמשך לדוח מבקר המדינה 63 א' בנושא סדרי הפיקוח והבקרה של הרשות, הוחלט לבצע ביקורת מעקב אחר הליך תיקון הליקויים שעלו בביקורת קודמת. דוח הביקורת דאז התמקד כאמור על אופן ורמת הפיקוח של הרשות על החברות ממשלתיות השונות, במקביל לרשויות נוספות, בקרות וכללים שהחברות עצמן אמורות ליישם והרשות אמורה לפקח ולבקר. מטרת ביקורת המעקב עתה - היא לבדוק כיצד נערכת ופועלת הרשות בהליך זה, מהם השינויים שבוצעו מאז תוך קביעת יעדים ולוחות זמנים לביצוע.

כרוח ביקורת מעקב – תחילה מוצג תיאור ופירוט קצר של ממצא הביקורת כפי שעלה ולאחריו דיווח על הפעולות שנעשו על-ידי הרשות מאז הביקורת, ותיאור תמונת מצב, ככל הניתן, נכון להיום.

2. דיווח וממצאי ביקורת המעקב

2.1 מבנה הרשות – שינויים שנערכו

"לא נמצאו ברשות מסמכים המתעדים תכניות סדורות לקראת ביצוע השינוי המשקפות דיונים מעמיקים, בין השאר בנושאים האלה: בעיות שקיימות ביחידות וטעונות פתרון, קשרי העבודה בין היחידות, מדיניות של הרשות שבעטיה יש לשנות את מבנה היחידות ואיושן, מטרות השינוי והשפעתו הרחבתית הן על עובדי הרשות והן על החברות המפוקחות..."

ברשות נערכה עבודת מטה לפני ביצוע השינוי המבני שכללה בין השאר שמיעת דעות מנהלי רשות בעבר, חברי הנהלת הרשות גורמים במשרד האוצר וכן תיאום עם נציבות שירות המדינה. בסיס השינוי הארגוני התמקד בהבחנה בין יחידות המטה ברשות לבין היחידות המטפלות ישירות בתכרות וכן הפרדת סמכויות ותפקידים - כל זאת על מנת ליצור מערכת של אזונים ובלמים. בין השינויים שבוצעו: תפקיד סגן שבעבר היה אחראי על כ-60 חברות ובנוסף על נושאים רוחביים – שונה כך שהסגן יעסוק בתכרות בלבד, בעוד שנושאי הפיקוח הרוחביים הועברו לתפקיד סגן לפיקוח. שינוי מהותי נוסף שבוצע הוא הקמת יחידת הפיקוח, שהופרדה מיחידת התאגידים וחברות, עובדה שאפשרה בין השאר להציג את דוח החברות הממשלתיות לראשונה כמתכונת דוח מאוחד¹. השינוי הנ"ל מאפשר פיקוח משופר ויעיל יותר הכולל בין השאר: קביעת מתווה פעולה ליישום והטמעה של ממשל תאגידי, קביעת קריטריונים חדשים לסיווג חברות, בחירת תגמול לעובדים בחברות ככלי בעמידה ביעדים, סיווג רואי השבון בחברות, הוראות בהתייחס להנהגת ביקורת פנים וכדיקת איכותה ועוד.

1. 30 באפריל 2012

מבחינה פנים ארגונית איפשר השינוי מיסוד ישיבות של הרפרנטים בהן הם יכולים להביע את עמדותיהם ולעבור הדרכות בנושאי דיווח ונהלי עבודה.

עם הגעתו של מנהל רשות חברות באוקטובר 2013 הוחל בבחינה מתודשת, תוך תפיסה אסטרטגית חדשה של המבנה הארגוני של רשות החברות המבוססת על מספר עקרונות:

- שינוי תפיסה בחברות הממשלתיות- הגברת היעילות ומעבר לרווחיות נאותה (של החברות).
- הגברת השקיפות המקצועית בתהליך קבלת ההחלטות תוך ניתוק מהפוליטיקה.
- מיקוד הרשות בפעילותה כנציגת בעלים אקטיבית המסייעת להצלחת החברה.

לצורך יישום תפיסה זו, מגבשת בימים אלה הרשות מבנה ארגוני חדש בסיוע חברת לוטם ובשיתוף נציבות שירות המדינה. בבסיס השינוי הארגוני עומד הרעיון שהרשות נדרשת לחזק את הממשק המקצועי שלה מול החברות הממשלתיות באופן שיסייע לה לממש את מדיניות הבעלים. לצורך כך, חולקו מחדש החברות בין הסגנים הבכירים כך שכל סגן יקבל חברות בעלות דגש אסטרטגי, חברות הנדרשות לעבור שינוי בעלות וחברות בהן נדרש פיקוח שוטף. כמו כן, הוקמה יחידה חדשה אשר עיקר עיסוקה יהיה הכשרת דירקטורים ותיוקם בחברות הממשלתיות וזאת כחלק מהמהלך הכולל של נבחרת הדירקטורים שבוצע בשנה הנוכחית. בנוסף הוקמה יחידה שתרכז את תחומי השכר ויחסי העבודה בחברות הממשלתיות לרבות הובלת תהליכי מו"מ על הסכמים קיבוציים, הסכמי פרישה, גיבוש מדיניות תגמול לחברות והסדרת זכויות עובדים.

2.2 סקר ניהול סיכונים

"... רשות החברות לא ערכה סקר ניהול סיכונים על תהליכי העבודה בה..."

בסוף שנת 2012 התקשרה רשות החברות עם יועץ לביצוע סקר סיכונים בה, הסקר בוחן בשלב הראשון את עבודת הרשות כבעלים וכגוף מפקח על החברות הממשלתיות. היועץ הגיש לרשות תכנית עבודה אשר כללה הצגת הנושא להנהלת הרשות ולמובילי התהליכים ברשות, קיום שיחות עם מובילי הרשות, בניית טיוטת סקר סיכונים ותיקופה עם מובילי התהליכים, הסגנית לפיקוח אחראית לתהליך מצד הנהלת הרשות. לאתר דירוג הסיכונים ע"י צוות ההיגוי שהוקם, הגיש היועץ לרשות את הטיוטה הסופית של סקר הסיכונים למנהל הרשות.

2.3 גיבוש והטמעת קוד אתי ברשות

"הביקורת העלתה כי למרות המלצות מבקר המדינה ועדכוני הרשות לארגון ה-OECD שבכוונתה לקדם את הקוד האתי בחברות הממשלתיות, הנושא לא נמצא בתכניות העבודה של הרשות בשנים 2009-2011 והרשות לא פעלה לקידום יישומו..."

במהלך הליך קבלתה של ישראל לארגון ה-OECD נבחן ע"י הארגון גם הממשל התאגידי בחברות הממשלתיות. כחלק משאלות רבות שהוצגו לרשות במסגרת זו ע"י הארגון, נכללו שאלות גם בקשר לקיומו של קוד אתי בחברות הממשלתיות. תשובת הרשות לשאלה זו כמו גם לשאלות אחרות, שיקפה את פעילות הרשות נכון לאותו מועד.

כך בשנת 2008, ציינה הרשות לשאלה בנוגע לקיומו של קוד אתי, כי הכינה טיוטת חוזר הנוגעת להכנת הקוד האתי בידי החברות הממשלתיות, אם כי חוזר כאמור טרם פורסם באותו מועד. כן ציינה על אילו עקרונות יבוסס אותו חוזר וכן, רשימה של דברים אותם ביקשה לכלול בטיוטת החוזר.

בשנת 2009 נדרשה הרשות לעדכן את הארגון בנוגע להכנת החוזר ופרסומו. בתשובתה עדכנה כי אמנם הוכנה טיוטת חוזר אך המשבר הכלכלי הגלובלי האחרון ולקחים שנלמדו מקודים אתיים ברחבי העולם דורשים תיקונים וחשיבה מחודשת בנוגע לחוזר בפרט ולקוד האתי בכלל. כן עדכנה הרשות כי הנושא מצא את ביטויו בתכנית העבודה של הרשות לשנת 2009.

יצוין כי גם המלצות הארגון לרשות לא כללו המלצות בדבר אימוץ קוד אתי.

בתכנית העבודה לשנת 2013 הוגדרה הדרישה ליישום קוד אתי בחברות הממשלתיות ויישומה הוטל על ממונה חשבונאות ברשות. במהלך שנת 2013 גובשה טיוטת החוזר ע"י ממונה חשבונאות, הטיוטה נדונה בשני פורומים אשר הורכבו מנציגי החברות הממשלתיות, רואי חשבון ומומחים לקוד אתי.

כאמור, הטיוטה גובשה לאחר דיוני הצוות עם החברות, אגף שוק ההון והמומחים. בחודש אפריל 2014 הועברה טיוטת החוזר להתייחסות הלשכה המשפטית. וכן הועלו במהלך דיוני הצוות שאלות נוספות ועניינים המצריכים בירור והשלמות.

במסגרת העבודה על הנושא נמצא כי אף במדינות מפותחות מהווה יישום הקוד אתי והטמעתו נקודת תורפה. לפיכך, הקדיש הצוות מאמץ במסגרת הדיונים עם הגורמים השונים לנושא יישום הקוד האתי ובהתאם גובשה טיוטת חוזר מעודכנת. טיוטת נוסת הקוד האתי עדיין ממתינה להתייחסות הלשכה המשפטית.

2.4 בקורות של הרשות על החברות הממשלתיות (SOX 404, 302)

"...המנהלים חתמו על הצהרות מנהלים בדוחות כספיים של החברות, בלא שבוצעו כל הבדיקות שלגביהן הם חתמו. בדוחות הכספיים הללו התגלו טעויות, גם לאחר שנחתמו על ידי יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, וסמנכ"ל הכספים וכללו חוות דעת בנוסח האחיד של רואה החשבון המבקר..."

ב-5 מתוך 24 הדוחות שהוגשו, נמנעו רואי החשבון מלחוות דעה על הבקורות הפנימיות של החברות היות והדירקטוריון והנהלה של החברה טרם השלימו את התיעוד הנדרש וכן את הבדיקה וההערכה הנדרשות בנוגע לבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והאפקטיביות שלה.

"...עשרות חברות לא הגישו דוחות כלל או מסרו אותם באיחור..."

בנושא חתימת מנהלים על הצהרות מנהלים בדוחות כספיים בהם נתגלו טעויות, סבורה הרשות כי דינן של טעויות, בתהליכים מורכבים של הכנת דוחות, הוא שלא תמיד הן נחשפות בטרם מעשה ואין בכך בכדי להצביע בהכרח על כשל בעבודת הגורמים המעורבים. יתרה מכך, טעויות בדוחות הכספיים והצגה מחדש אינן מלמדות על כשל בבקורות. מאידך, כאשר הבקורות אינן מושלמות אין בכך לגרום לדוחות לא נכונים בהכרח. במצב כזה נדרש לנקוט נהלי ביקורת נוספים ומשלימים על מנת לוודא שהדוחות משקפים באופן נאות את מצב עסקי החברה ותוצאות פעולותיה.

יש לציין כי טעויות בדיעבד מתגלות אף בחברות ציבוריות המפוקחות ע"י רשות ניירות ערך ומכתנן של הרשויות והחברות הינו בתיקון הטעויות והפקת לקחים. הצגה מחדש בדוחות הכספיים אינה מהווה כשלעצמה ראיה כי לא בוצעו הבדיקות הנדרשות ע"י המנהלים.

2.4.1 הוראות SOX 404 302

רשות החברות עיגנה בחקיקה את הוראות SOX 404 והחלתו בחברות הממשלתיות, בהתאם פעלה כך שהחברות יישמו את ההוראות בדוחותיהן הכספיים. כחלק מכך דרשה מהן להקצות כספים למטרה זאת. מכיוון שיישום ה-SOX מהווה מהפכה בתפיסות הארגוניות, בחלוקה ובנטילת האחריות של בעלי התפקידים – התהליך מציף בעיות הקשורות בבקורות פנימיות בארגון וכן ליקויים בדיווחים הכספיים. חלקם של הליקויים והחולשות בחברות הממשלתיות נובע במידה רבה מנורמות אירגוניות שהיו נהוגות במשך שנים וכן מהיעדר גמישות ניהולית עקב הסכמים קיבוציים הקיימים בהן. בשל עובדה זאת הליך יישום ה-SOX יתבצע בהדרגתיות ומאפשר לחברות ללמוד אותו ולהטמיע את ההוראות ביעילות על פני מספר שנים. (נוהג המתבצע ברשות לניירות ערך בהתייחס לחברות ציבוריות).

הקמת יחידת הפיקוח ברשות מאפשרת לחזק גם את היכולת החשבונאית בארגון ולהדק את הפיקוח על החברות הממשלתיות בהיבט זה.

2.4.2 מספר שעות עבודה - רו"ח מבקרים

"...רשות החברות לא בדקה את סבירות מספר השעות שיידרשו על ידי רואי החשבון המבקרים קודם להגשתן במסגרת תקציבי הביקורת. רק לאחר הגשת דרישת התשלום על ידי רואי החשבון דרשה מהם הרשות דוח תפוקות..."

בהמשך להליך יישום ה-SOX וממציא הביקורת, חוזרי הרשות מסדירים את עניין תשלום שכר הטרחה לרואי החשבון המבקרים בחברות לרבות תשלומי מקדמות בכפוף לאישור הרשות. תוזר 98/2 קובע כי החברה אחראית לתשלום שכר טרחה לרו"ח בהתאם לתקרות שנקבעו. כאמור נדרשה היערכות בשנה הראשונה ליישום ה-SOX והעלויות הגבוהות הועמסו על החברות. בפועל שקלה הרשות לדרוש את בקשות התשלום של כל חברה ובהתאם אושר היקף חלקי השעות כמקדמות, כל מקרה לגופו, בשלב האישור הסופי היכן שהרשות לא מצאה לנכון לאשר את מלוא השעות המדווחות – צומצמו מספר השעות המאושרות.

הרשות בוחנת בכל שנה את בקשות התשלום של החברות הן לעניין יישום SOX וכן לעניין ביקורת הדוחות הכספיים – כך שמתבצע בפועל פיקוח על סבירות בקשות התשלום גם בהשוואה לגודלה ואופייה של כל חברה. במידה וישנם שינויים של בקשות תשלום משנים קודמות, מבקשת הרשות הסברים מהחברות, ככל שהיא רואה לנכון.

בחודש מרץ 2014 פורסם חוזר "הסדרת הממשק בין רואי החשבון המבקרים חברות ממשלתיות לבין רשות החברות הממשלתיות". מטרתו העיקרית של החוזר היא הסדרת הממשק בין רואי החשבון המבקר לבין הרשות ולבין החברות הממשלתיות. חוזר זה מסדיר, בין היתר, גם את נושא שכר הטרחה המשולם לרואי החשבון המבקרים חברות הממשלתיות. בחודש ביולי 2014, פורסם שאלון חדש למילוי על ידי רואי החשבון המבקרים באופן ממוחשב.

ברשות מאופיינת מערכת מחשוב בנושא שתתעד ותאפשר ניתוח של התקשרות רואי החשבון המבקרים על כל מרכיביה. בחודש אוגוסט 2014, עלה לאוויר חלק במערכת הקשור לניהול הוועדה למינוי רואי חשבון סיווג המשרדים ובחינת התאמתם לצרכי המלצה לוועדה. – תהליך אפיון מערך המחשוב צפוי להסתיים בשנת 2016. בהתייחס לנושא בקרת איכות – הרשות פנתה במהלך שנת 2012 לכלל רואי החשבון המבקרים את החברות הממשלתיות בבקשה לעדכן את הרשות על בקרת האיכות בה נוקט משרדם, לביקורת נמסר כי הפנייה נענתה, נבחנה והניחה את דעתה של רשות החברות.

2.5 הסדרת העסקת רו"ח עם החברות הממשלתיות – הוועדה למינוי רו"ח

"משנת 2011 ועד פברואר 2012 התכנסה הוועדה באופן סדיר. במרץ 2012 התפטרו חברי הוועדה מטעם לשכת רואי החשבון והוועדה שוב חסרה בסיס חוקי לפעילותה..."

תקנה 2(א) לכללי החברות הממשלתיות (מינוי רואי חשבון ושכרם), התשנ"ד-1994, מסמיכה את שר המשפטים ושר האוצר למנות וועדה (להלן - "הוועדה") שתפקידה להמליץ בדבר מינויו וכיטול מינויו של רואה החשבון לחברה ממשלתית ובדבר קביעת שכרם של רואי החשבון לחברות הממשלתיות.

תקופת המינוי של חברי הוועדה הסתיימה בסוף שנת 2005 ועד תחילת שנת 2009 לא מונו חברים חדשים. הרשות רואה חשיבות רבה בעבודת רואי החשבון בחברות הממשלתיות וברוטציה הנדרשת על פי חוק, יצוין כי במקרה שמינוי אחד החברים בוועדה מסתיים מסיבה כלשהי לפני תום תקופת המינוי, הרכב הוועדה חסר והוועדה הופכת להיות "ועדה מקוטעת", דהיינו, ועדה שנשמט ממנה הבסיס החוקי למילוי תפקידה. ועדה מקוטעת אינה יכולה למלא את המשימה שהוטלה על הוועדה השלמה².

כפתרון לבעיה, ולנוכח הישנותה, פעלה הרשות על מנת למנוע את קיומה של וועדה קטועה וכמטרה לחדש את פעילות הוועדה. בין היתר, ביקשה הרשות עוד בשנת 2009 לקדם תיקון לכללי רואי החשבון באופן שתוקף פעולותיה של הוועדה לא יפגע מחמת שנתפנה מקומו של אחד מנציגי הציבור, למעט אם הוא מכהן כיושב ראש הוועדה, או של אחד מרואי החשבון שהציעה לשכת רואי החשבון.

התיקון המבוקש נדון בוועדת הכספים של הכנסת בחודש מאי 2010. במהלך הדיון נתבקשה הרשות להעביר לוועדת הכספים פרטים בנוגע לנסיבות של אי מינוי נציגי הציבור לוועדה ובנוגע לסוגיית ניגוד העניינים שהתגלעה לשיטת הרשות במינוי רואי חשבון³. לאחר דיונים והתייעצויות של הרשות עם לשכת רואי החשבון, ועדת הכספים ומשרד המשפטים בעניין הרכב הוועדה, הוחלט שהתיקון יחול רק על נציגי הציבור בוועדה. הנוסח הכולל רק שינוי חלקי של כללי רואי החשבון אושר בידי ועדת הכספים של הכנסת ביום 5 באוקטובר 2010.

כאמור, הוועדה החלה בפעילות מהודשת בתאריך 13 לינואר 2009 ופעלה במשך כ-7 חודשים עד ליום בו הפך אחד מחבריה לעובד מדינה ועפ"י חוות דעת משפטית, לא יכול היה להמשיך ולכהן כחבר בוועדה. משכך,

² בג"צ 3/58 ברמן ב' שר הפנים, עמ' 1500.

³ חברי הוועד המרכזי של הלשכה שהוצעו על ידי הלשכה לוועדה

הפכה שוב הוועדה להיות מקוטעת עד ליום 29 בדצמבר 2009 מועד בו מונה חבר חדש. פעילותה נקטעה שוב ביום 7 בפברואר 2010 עם תום כהונתו של נציג מטעם לשכת רואי חשבון. הוועדה שבה לפעול בפברואר 2011 ופעלה באופן סדיר עד לחודש מרץ 2012 עם התפטרותם של שני חברי לשכת רואי חשבון וטרם שבה לפעול עד למועד זה.

עד למועד הפיכתה למקוטעת בחודש מרץ 2012, פעלה הרשות על מנת להחליף את כל רואי החשבון בחברות הממשלתיות אשר מועד כהונתם הסתיים בהתאם לכללים. יחד עם זאת, הוועדה הייתה בעיצומו של תהליך הרוטציה של המשרדים הגדולים בחברות הגדולות, הליך זה הופסק עם הפיכתה למקוטעת כאמור.

הרשות פועלת מול משרד המשפטים על מנת להביא לפעילותה הסדירה של הוועדה. נכון למועד זה הוועדה למינוי רואי חשבון לא תזרה לפעול.

בתאריך 30.9.2014 אושר בוועדת ברנר מינוין של 2 חברות לוועדה והיא צפויה להתכנס בתורשים הקרובים. יש לציין כי לאור העובדה שהוועדה לא פועלת ישנן עשרות חברות בהן לא הוחלף רואה החשבון למעלה מ-6 שנים ולכן הן אינן עומדות בכללי הרוטציה.

בנוסף, ישנן שלוש חברות ללא רואה חשבון כלל. רשות החברות ניסתה לפעול מול משרד המשפטים למינוי רואי חשבון בחברות אלו במסלול "עוקף ועדה" אך הדברים נעצרו אצל משרד המשפטים.

במקביל, פעלה רשות החברות לתיקון הכללים באופן שיקל על פעילותה של הוועדה כך למשל נקבע בנוסח המתוקן כי הוועדה תוכל להמשיך ולפעול גם כאשר מכהנים בה חמישה חברים.

הנוסח המתוקן הועבר לשרים עוד בינואר 2014 בבקשה כי יחתמו על פנייה לוועדת הכספים לקבלת אישור לתיקון הכללים. הנושא הועבר, תחילה ללשכת שרת המשפטים, לאחר מכן לשר האוצר ואחר כך אושר על-ידי שרת המשפטים. עקב הקדמת הבחירות הקפיא היועץ המשפטי לממשלה את האישור עד להקמת ממשלה חדשה שתאפשר את חתימת שני השרים "אוצר ומשפטים".

2.6 הסדרה ואכיפה במינוי יועצים משפטיים

"...נמצא כי יש חברות שהעסיקו יועצים משפטיים במשך יותר משש שנים ברציפות ללא ביצוע רוטציה.... לרשות אין דוח מרכז באופן ממוחשב על פעילות היועצים.... נמצא כי למעלה מ 20 חברות לא הגישו דוח על התקשרות עם יועץ משפטי ולא דוח ר"ח מבקר בנושא... נמצאו ליקויים בתיעוד דיוני הוועדה וחבר בה נהג להיעדר באופן קבוע..."

בהתאם לכללי החברות הממשלתיות (מינוי יועצים משפטיים ושכרם), התשנ"ב – 1992, אין כל מגבלה על מספר תקופות הכהונה של היועץ המשפטי. הוועדה היא זו אשר הגבילה את תקופת הכהונה המקסימלית של היועצים המשפטיים לשש שנים, כמפורט בחוזר היועץ המשפטי 2001/2. חוזר זה הגביל את התקופה המרבית

להעסקתו של יועץ משפטי קבוע (ריטיינר) לשש שנים, למעט במקרים מסוימים של הפרטה או חברה בדירוג 9-10 בעלת פעילות המחייבת התמחות משפטית מיוחדת מצד היועץ המשפטי. במהלך השנים החליטה הוועדה להחיל מדיניות זו גם ביחס ליועצים משפטיים לתחום התמחות (אשר הוגדרו על ידי הוועדה כמטלה), כאשר במרבית המקרים בהם הועסק יועץ משפטי לתחום התמחות לתקופה של שש שנים ונתבקשה הארכת העסקתו אישרה הוועדה סיום הטיפול במטלות.

ברשות קיימות רשימות לפי הדוחות שהונפקו ע"י המערכת הממוחשבת. כמו כן, הרשות מקבלת את דוחות ההתקשרות עם היועצים המשפטיים בהם מפורטים החשלושים ששולמו ליועץ המשפטי. אף שהרשות לא דרשה דרישה מפורשת מן החברות בנוגע לדיווח על סיום מטלות, הרי שהיא מקבלת דוחות ההתקשרות עם היועצ"ש, מהם ניתן ללמוד האם הטיפול במטלה הסתיים ואם לאו. בנוסף, שולחת הרשות לחלק מהחברות המעסיקות מספר רב של יועצים משפטיים - בקשות ספציפיות לעדכון פרטי היועצים המשפטיים שמועסקים על ידן. עם קבלת עדכונים אלו עדכנה הרשות את מצב הטיפול במטלות אלו. החברות מדווחות לרשות מידי שנה על העסקת יועצים משפטיים חיצוניים. בנוסף, פועלת הרשות לתיקון הכללים לעבודה הוועדה למינוי יועצים משפטיים והנושא הוגדר כחלק מתכנית העבודה לשנת 2014. הרשות עובדת על כך בשיתוף עם משרד המשפטים. בפורום הקודם של הוועדה (שבחודש ספטמבר 2013 הפכה לוועדה מקוטעת בעקבות התפטרות יו"ר הוועדה), הגיעו לשלבים אחרונים של טיוטת תווך שיחליף את חוזר הרשות משנת 2001, אך לאור פיזור הוועדה, לא פורסם החוזר.

עם כינונה של הוועדה מחדש, חודש הטיפול בחוזר האמור. עדיין לא שודרגה המערכת הממוחשבת ברשות, אך ברשותה דוחות שונים המשמשים למעקב ומסייעים לשליחת תזכורות.

כשהוועדה הופכת למקוטעת (בשנים האחרונות חזר על עצמו מצב זה מספר פעמים) רשות החברות אינה רשאית לאשר מינוי של יועצים משפטיים, וזאת עקב הצורך של המלצת הוועדה. במצב דברים זה, הרשות לא שולחת תזכורות לחברות כעניין חידוש המינויים או ביצוע הרוטציה.

כהמשך לביקורת בנושא - ישיבות הוועדה ודיוניה מתועדות, ישנם פרוטוקולים מסודרים לכל ישיבות הוועדה. כל וועדה רשאית לקבוע את גהלי עבודתה ודרכי פעילותה, וזאת על פי האמור בכללים הרלוונטיים. אחת ההחלטות היא לגבי רישום שמות הדוברים בפרוטוקול. יש והוועדה מחליטה לרשום את הפרוטוקול תוך ציון שמות הדוברים. ויש הרכב אחר שמחליט לא לרשום את השמות. במהלך שנת 2014 התכנסה הוועדה באופן תדיר – מידי שבועיים שלושה בממוצע.

2.7 בדיקת עבר פלילי ומשמעתי של מועמדים למשרות בכירות בחברות הממשלתיות

"...לא נמצאו הנחיות ונהלים מטעם הרשות המחייבים לבדוק טרם קבלתו של מועמד למשרה בכירה בחברה ממשלתית אם התקיימו כנגדו הליכים פליליים או משמעתיים..."

תקנות המרשם הפלילי ותקנות השבים תוקנו כך שרשות החברות הממשלתיות ומנהליהן התווספו לרשימת הגופים המנויים בתוספת הראשונה לחוק המרשם. הוספה זאת תאפשר להם לקבל מידע מן המרשם אודות הרשעות שטרם נמחקו לרבות הרשעות שהתיישנו.

בהמשך לתיקון האמור, פרסמה הרשות בחודש מרץ 2013, חוזר בדבר "קבלת מידע על הרשאות והליכים פליליים במינוי פקידים בכירים". מטרת החוזר היא להביא לידיעת החברות את התיקון לתקנות המרשם הפלילי ותקנות השבים – המאפשר בין השאר למנכ"ל חברה ממשלתית לקבל מידע מהמרשם הפלילי לגבי מינוי של פקיד בכיר, בהתאם להגדרתו בסעיף 32 (א) 4 לחוק החברות הממשלתיות.

2.8 השתתפות יו"ר בוועדת הביקורת

"... בשלוש חברות נכחו היו"ר של הדירקטוריון בישיבת ועדת הביקורת דרך קבע, על אף היותו יו"ר פעיל המעורב מכוח תפקידו באופן משמעותי בפעילות השוטפת..."

הרשות בדעה כי השתתפות יו"ר דירקטוריון בישיבות ועדת ביקורת דרך קבע אינה עומדת עם הרציונל שבבסיס האיסור הקבוע בחוק החברות, בדבר איסור חברותו של יו"ר הדירקטוריון בוועדה ומשכך היא אסורה. עם זאת אין באיסור זה משום למנוע את הזמנתו, מעת לעת, ובהתאם לצרכי הוועדה - להשתתף בדיונים בנושאים ספציפיים.

במצב הקיים בחוק 4 - קובעים איסור זה רק ביחס לוועדת ביקורת בחברה ציבורית ובחברת אגרו חוב, ואינו מחיל את הוראת האיסור על חברה פרטית, למעט מקום בו מדובר ככהונת דירקטור המועסק בידי החברה או נותן לה שירותים דרך קבע. - משכך בהתאם למצב חוקי זה, חברותו של יו"ר דירקטוריון חברה ממשלתית שאינה ציבורית בוועדת ביקורת אינה אסורה, למעט מקום בו מדובר ביו"ר דירקטוריון פעיל. השתתפותו של האחרון אסורה לאור ההגבלה על חברותם של דירקטורים המועסקים בחברה.

רשות החברות מקדמת בשנת 2014 תיקון לחוק החברות הממשלתיות – שייקבע כי בדומה לחברה ציבורית וחברת איגרת חוב, יו"ר הדירקטוריון חברה ממשלתית פרטית לא יהיה רשאי לכהן כחבר ועדת ביקורת, וזאת מבלי לגרוע מכל מגבלה אחרת שנקבעה ביחס להרכב ועדת הביקורת בחוק החברות או כל דין אחר.

⁴ . סעיף 118 (א) ובעקבות תיקונים לחוק חברות (16-17)

2.9 טיפול הרשות בחברות מעורבות

" הפיקוח על החברות המעורבות רופף... על הרשות לפעול באופן נמרץ לשיפור סדרי הפיקוח והבקרה בחברות אלה.."

חוק החברות הממשלתיות מאפשר לרשות לבקש מידע, לעיין ברשומות ובמסמכים של חברה מעורבת שיותר מרבע מכוח ההצבעה באסיפה הכללית או זכות למנות יותר מרבע מספר הדירקטורים שלה הם בידי המדינה. כן רשאית הרשות לדרוש מדירקטור מטעם המדינה בחברה מעורבת מידע וחומר בענייני החברה. תיקון חוק החברות ביחס להזמנת נציג רשות לשיבות הדירקטוריון וועדותיו אינו חל על חברות מעורבות. (אלא אם מחצית מכוח ההצבעה באסיפה הכללית, או זכות למנות מחצית מהדירקטורים..).

בהתאם לצורך שיפור הבקרה על החברות המעורבות ועם הקמת יחידת הפיקוח, פונה הרשות החל משנת 2010 לחברות המעורבות בבקשה לשלוח טיוטות דוחות כספיים. חלק מהחברות נענות לבקשה, שולחות טיוטות והרשות מעירה ככל שהיא מוצאת לנכון.

2.10 נהלים

" ... היעדר נהלים בנושא איתור מנכ"ל לחברות, לאיתור שומרי סף וכן לתפקידים בכירים..."

בהמשך לממצאי הביקורת פרסמה הרשות חוזר בנושא בתודש מרץ 2013, החוזר מרכז את העקרונות, הנורמות והפרקטיקה הנוגעים להליך איתור מנכ"ל בחברה ממשלתית ובחברה בת ממשלתית כפי שנקבעו בפסיקה, הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, חוזרי הרשות והפרקטיקה המונהגת על ידי הרשות בנושא זה.